

Godseierinnen Kathrine Boeck nummer tre fra venstre.

LOSBY GODS

— En herskapelig historie

Det finnes spor av mennesker i Losbydalen helt tilbake til steinalderen, men det var innføringen av sagbruket på 1500-tallet som ledet Losby inn i sin storhetstid.

Tekst: Heidi Elisabeth Fjellheim

Hvis vi går langt tilbake i tiden, sies det at Hyme, jotnenes stamfar, holdt til i Losbyskogene. Dette er det selvfølgelig ikke funnet noe bevis på, men sagnet sier så. I Eddakvadene blir Losbyområder nevnt. Navnet Elivagar går igjen ofte. Dette navnet tilsvarer Elvåga i Losby. En flintøks fra steinalderen, som ble funnet i Losbyskogen, er vel det desidert eldste beviset på at mennesker har holdt til i Losbyskogene. Vi vet også at de to "Mork"-gårdene ble ryddet i vikingtiden. De tre gårdene Losby, Vestmork og Østmork var av de få gårdene som overlevde Svartedauen, og fortsatte jordbruket som før. Alle de tre gårdene fikk egne sagbruk på 1500-tallet og etter hvert også kvernbruk. Losby og Vestmork fikk felles eierrekke allerede i 1660. Navnet Losby kommer opprinnelig fra navnet Loptr og betyr Loptrs gård. En av de største felleseierene var Arnt Tostensøn, sønn av Tosten Arnesøn som ga den nåværende altertavlen til Lørenskog Kirke i 1647. En annen viktig storbruks-eier i Losbys eierrekke var Peder Cudrio som sammen med sin kone Karen Cudrio på midten av 1700-tallet på det meste eide hele 150 000 mål med skog. Peder Cudrio døde tidlig og hans Karen Cudrio drev alene i 36 år på Losby.

Sagbruksepoken på Losby Gods skulle vise seg å bli en lang og innholdsrik epoke. Mange eiere og turbulente perioder med alt fra konkurser og eventyrlig rikdom.

MEYERFAMILIEN INNTAR LOSBYDALEN

Jacob Meyer og Isach Muus kjøpte eiendommen sammen i 1830. Fra 1840 drev Jacob Meyer alene. Om ikke Losby Gård hadde vært en liten del av eiendomskomplekset ble det i hvert fall det nå. Meyer kjøpte nemlig mange nye områder som for eksempel Nordby, Nes, Vestby, Ryen og Søndre Skjetten. Til sammen hadde han 16 sager på Strømmen.

Dette førte til stor pågang i planketransporten. Omtrent 1800 hester per dag drev plankekjøring fra Strømmen til en bordtomt på Grønland. Det var på denne tiden tømmervirksomheten var på topp i Losby og områdene rundt.

Jacob Meyer jobbet hardt og var kjent som landets største skogbruks-eier og trelasteksportør. Han bodde i byen, men brukte Losby som sommersted.

GODSBYGNINGEN OPPFØRES

Etter noen år som skogseiere ønsket Meyer-familien seg et representabelt sted å invitere prominente gjester når de reiste den lange

veien ut i Losby skogen. I 1850 bygde familien derfor et jaktstott, et 800 kvadratmeter stort praktbygg i sveitserstil. Huset var ikke ment som et hjem, men heller et sted man kunne feire høytider, samles til storslåtte fester og nyte gode middager etter endt jakt i Losby-skogen.

Laasby Compagni, dannet av Jacob Meyers sønn, Thorvald Meyer, samt hans svogere Thomas Heftye og Thomas Sewell, kjøpte Losby, Vestmork, Djupdalen, Rælingskogene, Skullerud skog, Nes, Jarstangen og Østmork i 1856. De tre unge svogerene, som nå eide huset, holdt mange fester og selskapsligheter der.

Broren til Thorvald Meyer, Lorentz Meyer tok like etter over som eier av bruket og brukte huset flittig. Hans to døtre, Sophie Meyer og Thea Marie Meyer arvet godset. Sophie Meyer var gift med politilege Dr. Hakon Cæsar Boeck, og det var deres eneste sønn, Lorentz Meyer Boeck, som deretter arvet Losby i 1893. Slik gikk altså eierrekken fra Meyer over til Boeck-slekten.

DE FØRSTE FASTBOENDE – GODSEIERPARET BOECK

I januar 1893 giftet Lorentz Meyer Boeck seg med datteren til skipsreder Christian Brinch, Kathrine Brinch. Da de arvet Losby Gods som nygifte, flyttet de inn som de første fastboende på godset noensinne. Noen år etter å ha flyttet inn, fant Lorentz Meyer Boeck ut at for å få godset til å se litt mer standsmessig og stilfullt ut måtte han omgjøre litt på arkitekturen. Han tok vekk den gamle sveitserverandaen og satte inn søyler, han gjorde forbindelsen til sidefløyene høyere, han forandret og forstørret trappene og slo ut vegger. Han bygget også et nytt og større parkanlegg med terrasse-rabatter, plener, bjerkealleer, granhekker, lysthus, basseng med springvann, tennisbaner og en andedam med en øy og en robåt. Noen år senere bygget han ut huset på Øst-siden. Huset fikk et nytt stort selskapsrom, Biblioteket, som sto ferdig i 1911. Hovedhuset målte nå imponerende 1000 m².

ARBEIDSFORHOLD PÅ LOSBY GODS

Å jobbe på Losby var ansett som forholdsvis bra, til tross for at det var dårlig betalt på den tiden, og levekårene ikke bedre enn nødvendig. De ansatte på Losby hadde en utrolig lojalitet ovenfor sitt herskap og mange ble der i generasjoner. Mye av grunnen til dette var at Lorentz Meyer Boeck utøvde en form for paternalistisk lederstil. Det vil si at han skapte et totalt avhengighetsforhold for husmennene og sine ansatte. Han tilbød dem skole til barna, vedlikehold på husmannsplassene, en åkerlapp til eget bruk, gratis viltkjøtt i jaksesongen og hogsttillatelse for ved. De fikk dårlig betalt og måtte jobbe lange timer, men de hadde

Både Lorentz Meyer Boeck og Kathrine Boeck (tidl. Brinch) kom fra meget velstående familier. Etter en tid på Boeck-familiens eiendom i Oslo, "Munkedammen", flyttet det unge nygifte paret til Losby Gods i 1893.

Mange av de ansatte på sagbruket var også husmenn under Losby Gods. Total 18 husmannsplasser var underlagt godset. Det var trange kår, men et trygt og sosialt arbeidsmiljø.

en trygghet i hverdagen og var en del av et lite samfunn i Losbydalen. Dette var nok grunnen til at den store verden der ute ikke fristet, og mange ble værende tro til sin godseier gjennom hele livet.

LØRENSKOGS FØRSTE ORDFØRER

Lorentz Meyer Boeck deltok aktivt i det kommunale liv. Han ble Lørenskogs første ordfører da Lørenskog ble egen kommune i 1908. Da satt han i en to års periode og senere fra 1914-1916. Han var et aktivt friluftsmenneske og en sann dyrevenn. Han var med på å stifte Akershus Skogsselskap og var formann i Norsk Kennelklubb. Etter Kong Haakon VII's anmodning attacherte han Dronningen av Holland da hun besøkte Norge i 1922.

DET "SELSKAPLIGE" LOSBY GODS

Det unge godseierparet var meget gjestfrie og med sin gunstige beliggenhet like ved hovedstaden, ble det staselige godset snart sentrum for et glitrende og sagnomsust selskapsliv. Hit kom medlemmer av Christianias beste borgerskap og fremstående representanter for diplomatiet. En av de to store selskapsseongene var jakttiden. Jaktterrenget rundt godset inviterte til ypperlige forhold for de kondisjonerte fra hovedstaden som ville underholdes med litt natur og spenning. Her var elg, rådyr, hare og storfugl i fleng, og ingen andre hadde jakttilgang på det enorme skogsområdet til godseieren.

Kong Haakon VII var med på elgjakta flere år på rad, og deltok for første gang i 1907. Kongen likte seg usedvanlig godt på godset og ble etter hvert en hyppig gjest, og en nær venn av godseierparet.

En annen populær selskapsseong hos godseierparet Boeck på Losby Gods var jul og nyttår hvert år. Her ble selve eliten av Christianias borgerskap invitert til storslåtte feiringer.

De fleste av gjestene kom med tog til Lørenskog stasjon, og når godseierne tok imot til fest på Losby før bilenes tid var ofte alle Losbys 24 hester med til Lørenskog stasjon for å hente de eminente gjestene. Hvilket skue det må ha vært! Rekker av pesende hester, skyer av frostrøyk med Losbys herskaps- og staskusk Johan Alfred Ericsson i spissen i full uniform ledet an innover i Losbydalen. Alle sledene hadde reins-

dyrsfeller og varmeflasker slik at gjestene holdt seg gode og varme helt frem til Godset. Den bakerste vognen var kun for bagasjen.

Langs veien samlet det seg ofte folk. De visste det kom fintfolk til bygda og ville gjerne få et glimt av de fine pelskåpene, de flotte hattene og kanskje til og med få vinket til det fine følget. Når følget ankom det staselige pyntede godset langt inne i skogen ble alle gjestene tatt imot i herresalongen, der forfriskninger ble servert og peisen varmet opp den frosne forsamlingen. Imens bar tjenestefolket all bagasjen opp til alles gjesteværelser, og arrangerte sirlig alle klærne på sengen, klar til bruk. Deretter bar de opp varmt vann til alle værelser slik at gjestene kunne få gjort seg klare til kveldens festligheter. Det hendte av og til at tjenestepikene i all hemmelighet prøvde på noen hatter eller til og med noen kjoler og fjollet seg foran speilet. Frykten for å bli oppdaget var stor, for det ville blitt stor ståhei hvis Fru Boeck fikk greie på dette.

Etter inntatt morgenmåltid på godset skulle gjestene med godseierparet ut på tur. Friluftsliv var på moten for det øvre borgerskapet. Kanskje mest fordi de hadde tid til den slags fornøyelser. De brukte hest og slede, ski eller tok bena fatt. Mens herskapet var ute å "luftet" seg tok tjenestepikene fatt på gjesteværelsene og skiftet sengetøy, fylte på ved i ovnene, bar opp varmt og kaldt vann og ryddet i gjestenes klær. Av og til måtte kokka og en tjenestepike være med på ut på tur, for å servere gjestene underveis på ferden.

Mange av gjestene la ofte igjen "drikkepengen" til stuepikene og tjenestepikene etter endt opphold på godset. Det syntes Kathrine Boeck lite om, hun sa alltid: "Dette er da ikke noe hotell". Men gjestene sto på sitt, og klarte som regel å få stukket litt penger til jentene før avreise. Dette var svært populært blant tjenestepikene.

KATHRINE BOECK – "FRUEN PÅ LOSBY"

Kathrine Boeck har fått tilnavnet "Fruen på Losby", og dette er ikke uten grunn. Hun insisterte på at det kun var en "Frue" på Losby og det var henne selv. Ingen andre gifte kvinner fikk kalle seg "Frue" i

- 1 Jakt var en populær fritidssysel for herrene som besøkte godset. Her viser jegerne stolt frem dagens fangst.
- 2 Kanefart for de eminente gjester.
- 3 En ung Kathrine Boeck (da: Brinch,) tidlig på 1890-tallet.

Losbydalen. Dette fungerte ganske bra, helt til kona til staskusk Eriksson kom til bygda. Hun og mannen kom fra Sverige, og hun var vant til å bli kalt Fru Eriksson. Men det måtte hun pent slutte med på Losby, der var hun Madam Eriksson. Hun følte at som kona til staskusken var hun over de andre husmennenes koner og tjenestepiker og fikk alle til å kalle henne Fru Eriksson så lenge "Fruen på Losby" ikke hørte det. Den dag i dag omtales Kathrine Boeck som "Fruen" på folkemunne i Lørenskog.

Kathrine Boeck var vertinnen i alle selskaplighetene på Losby Gods. Lorentz Meyer Boeck var godseieren og ansiktet utad, men når det kom til tilstelninger inne mellom Godsets "fire vegger" var det Fruen selv som styrte skuta. Hun var veldig streng når det gjaldt detaljer, og rettet både stoler og glass og dekorasjoner mang en gang før hun slapp gjestene inn i rommet. Tjenestepikene som sto for oppdekkingen, forsøkte ofte å spille Fruen et puss ved å flytte på pyntegenstandene og se om hun oppdaget det. Det gjorde hun. Alt hadde sin plass på bordet og måtte stå på helt korrekt sted.

Det sies at Kathrine Boeck hadde en fransk, dyr parfyme som luktet sterkt av vanilje. Tjenestepikene hadde fått streng beskjed av godseierinnen å aldri slippe inn gjestene før hun selv hadde tatt en siste sjekk. På grunn av parfymen hennes, kunne de lukte at hun hadde vært og sjekket. Det var bare å stikke hodet inn i selskapsalen og dersom det lå en eim av vanilje i luften var det klar bane.

Den dag i dag, føler vi at Fruens ånd er på plass i salene når vi dekker til fest. Det hender noen av våre gjester og ansatte fornemmer en svak eim av vanilje i godsets ballsal av og til. Men foreløpig ser det ut til at hun er fornøyd med hvordan vi dekker til fest. Hun har kun flyttet på smørknivene våre en gang...

MYE FORBRUK OG LITE INVESTERING

Lorentz Meyer Boecks tid som godseier på Losby Gods er mye omtalt. Han var en mann med mange interesser, mye engasjement og enorme sosiale evner. Hans venner fra tiden før han flyttet til Losby inviterte Lorentz Meyer Boeck rett som det var til godset sitt, og det ble ikke spart på noe. Det ble det heller ikke under noen andre tilstelninger på Losby Gods under hans herredømme. Og det er nok slik mange liker å huske Boecks tid på Losby. En tid preget av et enormt forbruk, en suksessfull bedrift og lite eller ingen investeringer. Dette resulterte i at den meget produktive og suksessfulle bedriften Losby Bruk ikke fikk nok moderniseringstiltak eller effektiviseringsforbedringer når tidene forandret seg. Dette var en tid hvor utviklingen skjøt fart, og resultatet ble at Losby sakte men sikkert sakk etter.

Da Lorentz Meyer Boeck døde i 1936 solgte enken, Kathrine Boeck de fleste andre eiendommer de eide, som for eksempel ærverdige Munkedammen i Oslo og Refsnes Gods på Jeløya. Hun samlet alt inventar fra disse eiendommene og samlet alt av verdi på Losby Gods.

Det var på Losby Gods hun ønsket å tilbringe sine dager som enke.

TIDEN SOM ENKE

Tiden med enken Kathrine Boeck brakte flere forandringer til Losby Gods. Blant annet ble selskapslivet roligere, og antall ansatte på godset ble kuttet ned. Krigen var på trappene og Fruen valgte å bli på godset for å kjempe for sin eiendom og sine ansatte.

Etter krigen var Fru Boeck både sliten og ensom, og økonomien var blitt vesentlig dårligere. Både jordbruk og sagbruk hadde blitt tunge bedrifter å drive, særlig fordi lite eller ingen investering var gjort for å modernisere bruket. Men hun var fullt bestemt på å holde fasaden og videreføre den storhetstid som Losby hadde hatt i så mange år når hennes mann hadde levd.

ANDRE VERDENSKRIG PÅ LOSBY GODS

Kathrine Boeck var "Fruen" på godset og vokter sin eiendom. Hun brydde seg ikke mye om tyskerne og forsøkte å få hverdagen på eiendommen som å gå som normalt. Men det var ikke lett å motstå den påvirkningen krigen hadde. Det var trangt med mat i kommunen og mange av Losbys ansatte måtte ty til fattigkassa.

Tyskerne fjernet også togsporene på Losby-linja under krigen, sporene som hadde ligget der siden 1861.

Mange av sagbruksarbeiderne fra Losbydalen ble arrestert av tyskerne og kjørt bort i lastebiler. De fikk sitte på et lasteplan en hel dag, mens tyskerne lette etter flere å arrestere. Kathrine Boeck brydde seg lite om farene ved å trosse tyskerne, og kom med både sigarer og sigaretter og små snaps til stakkarene som måtte vente på sin skjebne. Når kvelden kom delte tyskerne gruppen i to, og en gruppe fikk bli igjen på Losby, mens den andre ble sendt til Grini konsentrasjonsleir.

DEN SISTE HVILE

Kathrine Boeck ble sett på med høy beundring og som et slags bånd mellom gammel og ny tid. Hun satt selv på Per Christians Asbjørnsens fang og hørte han fortelle eventyr som barn. Nå var hun selv en del av eventyret der hun bodde på et Soria Moria-slott på en utrolig stor eiendom. Da hun døde på nyttårsaften mellom 1958-1959, nesten 90 år gammel gikk en hel epoke i graven med henne. Godset ble tømt for inventar og ble låst av i juni 1959. Deretter ble huset stående tomt, og ble etter hvert et symbol på den storhetstid som engang hadde vært.

Både Kathrine Boeck og hennes mann Lorentz Meyer Boeck er gravlagt i "Vår frelsers gravlund" i Oslo i en familiegrav. Bautasteinen som står på deres grav er hentet fra Krokvatn i Losbydalen.

ARVEN LOSBY GODS

Godseierparet Boeck fikk en datter, Ingeborg Sophie Boeck i 1903 som tragisk døde bare en dag gammel. Det var en evig sorg på godset at det aldri ble født en arving.

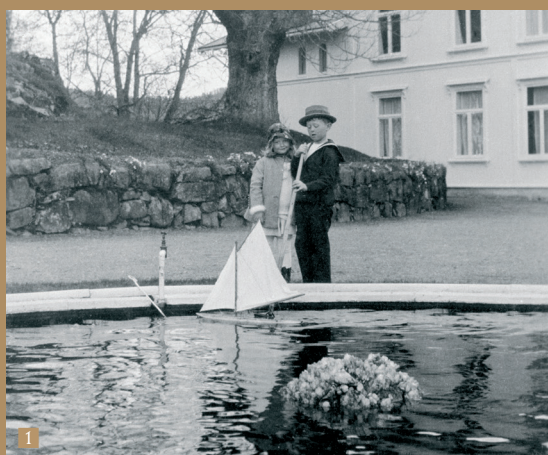
Når så Kathrine Boeck gikk bort i 1958 på nyttårsaften ble hele hennes eiendom testamentert bort til hennes slektninger, siden hennes mann var enebarn. Hun var en av fire søsken, og kun to av hennes søsken hadde selv fått barn. Det var disse to søskene med familie som arvet godset, med skogene og alt inventaret. Det var totalt 21 personer på

arvelisten. Det er i dag kun syv igjen av disse arvingene som fortsatt eier Losby-skogene og driver Losby Bruk videre. Det drives fortsatt tømmerhogst i skogene, men sagbruket ble lagt ned etter Fruens død. Arvingene forvalter også fortsatt alle husmannsplassene som lå under eiendommen og disse leies ut til boliger den dag i dag.

Godsbygningen ble kjøpt ut av eiendommen i 1985 for den nette sum av 1,5 millioner kroner. Dette var første gang i historien at eier av godsbygningen var andre enn eier av skogseiendommen. Det var Olavsgaard Gruppen AS, ved Familien Fjellheim, som kjøpte godsbygningen med tilhørende 12 mål tomt. Planen var å bygge et hotell med konferansesenter og to tilhørende golfbaner av høy internasjonal standard. Denne planen ble stoppet ganske umiddelbart av Lørenskog kommune som ikke ønsket at godset skulle kommersialiseres på den måten. De mente innhugget i naturen og kulturarven ville bli for stort. Etter 12 år med politisk drakamp og mange avisforsider med debatt for og imot Losby-prosjektet ble byggetillatelse endelig gitt i 1997, og den store prosessen med å restaurere den ærverdige stasbygningen satte i gang.

2. oktober 1999, over 40 år etter Kathrine Boecks død, åpnet dørene til det splitter nye og restaurerte Losby Gods. Et komplett konferansehotell med 70 doble værelser, restaurant, bar, selskapslokaler, vinkjeller og innendørs golfsenter.

Hotellets drift fokuserer på å levere service, lokaler og mat av høy kvalitet, med en stilfull atmosfære. Losby Gods er igjen i live og lever i beste velgående etter en liten pause i selskapslivet på over 40 år. Nå er det igjen lys i lysekronene, fyr i peisene, musikk i salene og gjester besøker Losbydalen som aldri før. Historien lever videre på Losby Gods.

1 Selv om godseierparet ikke hadde barn selv, hadde de mange nieser og nevøer som tilbrakte hele somre ute på godset.

2 Juleselskapene på Losby Gods var sagnomsuste, og mange eminente gjester ble invitert år etter år. Julegranen kom selvfølgelig fra Losbyskogen og ble pyntet etter alle kunstens regler.

3 Tjenestepikene ved Losby Gods smiler muntert til kameraet en gang på 1940-tallet.

4 Kathrine Boeck bodde i 22 år alene på godset etter sin ektemanns død i 1936. Til tross for mange selskapeligheter, mange ansatte og en stor bedrift å drive, var nok livet på Losby ofte litt ensomt for "Fruen".

www.losbygods.no

LOSBYVEIEN 270, N-1475 FINSTADJORDET. TEL+47 67 92 33 00, FAKS+47 67 92 33 01

DE HISTORISKE
hotel & spisesteder

